Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), judecător Badan-Melnic Eleonora
Dosarul nr. 2a-2942/24
2-18183507-02-2a-22072024

D E C I Z I E

26 septembrie 2024 mun. Chişinău

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ
al Curţii de Apel Chişinău

În componenţă:
Preşedintele completului, judecătorul Anton Marina
Judecătorii Dulghieru Dorin
Cojocaru Olga
Grefierul Șpac Iulius

examinând în ședință publică, cererea de apel declarată de către Gulubenco Alexandr, reprezentat de avocatul Sorin Corceac,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Gulubenco Alexandr către Magaliuc Maria privind încasarea datoriei, dobânzii, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată,

și cererii reconvenționale înaintate de Magaliuc Maria către Gulubenco Alexandr privind declararea nulității clauzelor contractuale și constatarea stingerii obligațiilor,

împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 09 noiembrie 2022.

c o n s t a t ă:

La data de 06 iunie 2018 Golubenco Alexandr s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Magaliuc Maria, prin care a solicitat încasarea datoriei în mărime de 48813,15 dolari SUA formată din datoria la plata împrumutului în mărime de 25000 dolari SUA, dobânda contractuală în sumă de 6314,33 dolari SUA și dobânda de întârziere aferentă în mărime de 12946,92 dolari SUA, calculată pentru perioada de la scadența fiecărui împrumut conform acordurilor suplimentare până la 5 iunie 2018 și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamantul Golubenco Alexandr a menționată că pe 1 martie 2010 a acordat pârâtei un împrumut în sumă de 20000 dolari SUA, cu o dobândă lunară de 2,5%, pe care aceasta s-a obligat să îl restituie în termen de până la 31 iunie 2010, fapt confirmat prin recipisa întocmită olograf de pârâtă.

La fel reclamantul a notat că, potrivit acordului încheiat cu pârâta în data de 17 iunie 2014, aceasta s-a obligat să îi restituie suma împrumutului acordat acesteia pe 1 martie 2010 în mărime de 20000 dolari SUA și dobânda contractuală restantă de 1000 dolari SUA, precum și dobânda contractuală calculată după încheierea acordului, până la 31 octombrie 2015, dată la care dobânda contractuală în suma suplimentară celei indicate 8000 dolari SUA [(20000 dolari SUA x 2,5%) x 16 luni].

Indică că conform recipisei din 1 martie 2010 și acordului din 17 iunie 2014, datoria constituie în total 29000 dolari SUA. Totodată, a invocat că pe 7 martie 2013 Golubenco Alexandr a acordat pârâtei încă un împrumut în sumă de 5000 dolari SUA, pe care aceasta s-a obligat să îl restituie în termen de până la 31 august 2013, fapt confirmat prin recipisa întocmită

olograf de pârâtă, iar potrivit acordului din 17 iunie 2014, încheiat cu pârâta, aceasta s-a obligat să îi restituie suma împrumutului acordat pe 7 martie 2013 în mărime de 5000 dolari SUA și dobânda contractuală restantă de 250 dolari SUA, precum și dobânda contractuală calculată după încheierea acordului, până la 31 august 2015, dată la care dobânda contractuală în suma suplimentar celei indicate constituia 1750 dolari SUA [(5000 dolari SUA x 2,5%) x 14 luni].

Susține că datoria pârâtei conform recipisei din 7 martie 2013 și acordului din 17 iunie 2014 constituie în total 7000 dolari SUA. Indică că pârâta nu și-a executat obligația asumată privind rambursarea împrumutului până în prezent, astfel încât din 31 octombrie 2015 și, respectiv, 31 august 2015 aceasta este în întârziere în executarea fiecărei obligații distinct, conform art. 617 alin. (2) lit. a) Cod civil, potrivit căruia nu este necesară remiterea unei somații în adresa pârâtei în contextul în care raporturile obligaționale instituiau expres data la care obligația de plată a devenit scadentă.

Ulterior, reclamantul Golubenco Alexandr și-a concretizat cuantumul pretențiilor după cum urmează: datoria în sumă totală de 44264,25 dolari SUA, inclusiv datoria la plata împrumutului în mărime de 25000 dolari SUA, dobânda contractuală în sumă de 6314,33 dolari SUA și dobânda de întârziere aferentă în mărime de 12946,92 dolari SUA, calculată pentru perioada de la scadența fiecărui împrumut conform acordurilor suplimentare până la 5 iunie 2018 și compensarea cheltuielilor de judecată. (f.d.73-75)

Potrivit cererii de concretizare, reclamantul a specificat că, în conformitate cu art. 869 alin. (1) și (2) Cod civil (în redacția în vigoare la data semnării actelor din speță), în baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobânzi, care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei. Înțelegerea asupra dobânzii prin care se încalcă dispoziția alin. (l) este nulă.

Susține că din interpretarea normei legale sus-menționate rezultă că nulitatea afectează doar rata dobânzii contractuale ce depășește relația rezonabilă a dobânzii instituite de 4 părți cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei și nicidecum nulitatea absolută a întregii clauze contractuale, conform aserțiunilor pârâtei, combătute integral prin dispozițiile art. 869 alin. (2) Cod civil.

La fel, reclamantul Golubenco Alexandr a indicat că, din motivul că redacția anterioară a Codului civil nu reglementa modalitatea de determinare a caracterului rezonabil al raportului prevăzut de norma citată (spre deosebire de cea actuală, ce stabilește expres această modalitate), raportul respectiv urmează a fi determinat conform jurisprudenței naționale și anume Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 1 noiembrie 2012 privind relația rezonabilă dintre dobânzile practicate pe piața financiară nonbancară și rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei.

Suplimentar argumentelor expuse de către reclamant acesta a mai relevat că dobânda contractuală determinată în modul specificat supra, ce se află într-un raport rezonabil cu rata de bază stabilită de Banca Națională a Moldovei aferentă datoriei în mărime de 20000 dolari SUA constituie pentru perioada folosirii împrumutului din 1 martie 2010 până la 31 octombrie 2015 suma de 28738,33 dolari SUA, din care urmează a fi dedusă suma de 24000 dolari SUA achitați, restanța constituind 4738,33 dolari SUA, iar aferent perioadei de folosire a împrumutului în mărime de 5000 dolari SUA, dobânda contractuală însumează pentru perioada 7 martie 2013 - 31 august 2015 suma de 3076 dolari SUA, din care urmează a fi dedusă suma achitată de 1500 dolari SUA, restanța constituind 1576 dolari SUA.

În opinia reclamantului, potrivit art. 619 alin. (2) Cod civil, după scadența împrumuturilor nominalizate la 31 octombrie 2015 și, respectiv, la 31 august 2015, pârâtul are obligația de a

achita dobânda de întârziere, ce însumează pentru împrumutul de 20000 dolari SUA suma de 10164,11 dolari SUA (pentru perioada 1 noiembrie 2015 - 5 iunie 2018), iar pentru împrumutul în sumă de 5000 dolari SUA, suma de 2782,81 dolari SUA (pentru perioada 1 septembrie 2015 - 5 iunie 2018). 22. În fundamentarea juridică a acțiunii reclamantul a făcut trimitere la prevederile art. 512 alin. (1), 513 alin. (1), 572 alin. (1) și (2), art. 619 alin. (2), art. 871 alin. (1) și (3) Cod civil.

Iar la data de 26 februarie 2019 Magaliuc Maria a depus acțiune reconvențională către Golubenco Alexandr, prin care a solicitat:

- declararea nulității clauzei privind achitarea dobânzii lunare din împrumut în mărime de 2,5 %, care rezultă din recipisa din 1 martie 2010 pe suma de 20000 dolari 2010 și recipisa din 7 martie 2013 pe suma de 5000 dolari;

- declararea nulității clauzei privind datoria la dobânda contractuală în mărime de 1000 dolari stabilită în acordul din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 1 martie 2010 a sumei de 20000 dolari și clauza privind datoria la dobânda contractuală în mărime de 250 dolari, stabilită în acordul din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 7 martie 2013 a sumei de 5000 dolari;

- a considera ca fiind stinsă datoria Mariei Magaliuc față de Golubenco Alexandr în mărime de 20000 dolari conform acordului din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 1 martie 2010 a sumei de 20000 dolari;

- a considera ca fiind stinsă datoria Mariei Magaliuc față de Golubenco Alexandr în mărime de 5000 dolari conform acordului din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 7 martie 2013 a sumei de 5000 dolari.

În susținerea acțiunii reconvenționale reclamantul Magaliuc Maria a menționat că, potrivit recipiselor din 1 martie 2010 și 7 martie 2013, este stabilită o dobândă lunară de 2,5% sau anuală de 30% din suma împrumutată. Pe de altă partea reclamantul reconvențional a indicat că, potrivit hotărârii Băncii Naționale a Moldovei Cu privire la ratele dobânzii, în data de 1 martie 2010 rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt este de 6% anual, iar pe 7 martie 2013 de 4,5% anual. Prin urmare, dobânda contractuală anuală de 30%, stabilită pe 1 martie 2010 și respectiv pe 7 martie 2013 prin recipisele menționate, nu se află în relație rezonabilă cu rata de finanțare a Băncii Naționale, fapt care duce la nulitatea absolută a clauzei respective, deoarece contravine prevederilor legale.

În aceiași ordine de idei, în acțiunea reconvențională s-a mai indicat că urmează a fi declarată nulă și clauza stabilită în acordul din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 1 martie 2010 a sumei de 20000 dolari, în care este prevăzută o datorie la dobândă contractuală în mărime de 1000 dolari, precum și clauza stabilită în acordul din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 7 martie 2013 a sumei de 5000 dolari, în care este prevăzută o datorie la dobândă contractuală în mărime de 250 dolari.

Reclamantul reconvențional a mai reiterat poziția sa privind achitarea în beneficiul pârâtului reconvențional Golubenco Alexandr a sumei de 26125 dolari SUA și, în acest context, prin prisma prevederilor art. 869 Cod civil, a afirmat că a achitat nejustificat și ilegal cu titlu de dobândă suma respectivă, ceea ce constituie o îmbogățire nejustificată.

Totodată, reclamantul reconvențional a invocat că, în condițiile în care suma de 26125 dolari SUA dolari a fost încasată nejustificat de către Golubenco Alexandr, această sumă urmează a fi îndreptată la stingerea datoriile împrumutului în mărime de 20000 dolari și 5000

dolari care rezultă din acordurile semnate de părți la data de 17 aprilie 2014, din moment ce suma achitată depășește cuantumul lor.

A solicitat respingerea integrală a cererii de chemare în judecată înaintate de către Golubenco Alexandr și admiterea integrală a acțiunii reconvenționale.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 09 noiembrie 2022 a fost respinsă, ca neîntemeiată, acțiunea înaintată de Golubenco Alexandr către Magaliuc Maria privind încasarea datoriei, dobânzii, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

S-a admis parțial acțiunea reconvențională înaintată de Magaliuc Maria, fiind dispusă constatarea nulității clauzei contractuale privind achitarea dobânzii lunare în mărime de 2,5% din suma datorată din contractul de împrumut (recipisa) din 1 martie 2020.

S-a constatat nulitatea clauzei contractuale privind achitarea dobânzii lunare în mărime de 2,5% din suma datorată din contractul de împrumut (recipisa) din 7 martie 2013.

În rest, pretențiile din acțiunea reconvențională s-au respins ca neîntemeiate.

În partea pretențiilor formulate de reclamantul reconvențional Magaliuc Maria privind considerarea (constatarea) stingerii datoriilor față de Golubenco Alexandr în mărime de 20000 dolari și de 5000 dolari, conform acordurilor din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare în baza recipiselor din 1 martie 2010 și 7 martie 2013, procesul civil a fost încetat.

Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, la data de 18 iunie 2024, Golubenco Alexandr, reprezentat de avocatul Sorin Corceac a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 09 noiembrie 2024, solicitând repunerea în termen a cererii de apel, admiterea cererii de apel și casarea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 362 alin. (1) CPC, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.

În această ordine de idei, Colegiul civil reține că hotărârea instanței de fond s-a pronunțat la 09 noiembrie 2022, iar cererea de apel a fost depusă la 18 iunie 2024, cu omiterea termenului legal.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 08 august 2024 s-a admis cererea privind repunerea în termenul de declarare a apelului. S-a repus în termen cererea de apel declarată de Golubenco Alexandr, reprezentat de avocatul Sorin Corceac, împotriva Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 09 noiembrie 2022, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Golubenco Alexandr către Magaliuc Maria privind încasarea datoriei, dobânzii, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată și acțiunea reconvențională înaintată de Magaliuc Maria către Golubenco Alexandr privind declararea nulității clauzelor contractuale și constatarea stingerii obligațiilor.

În motivarea apelului a indicat că, din dispozițiile art. 869 alin.(1) și (2) Cod Civil reiese că, nulitatea clauzei privind dobânzile contractuale survine în cazul în care dobânda stabilită nu este într-o relaţie rezonabilă cu rata de bază stabilită de Banca Naţională a Moldovei. În contradictoriu, prima instanţă a declarat nulă clauzele contractuale ce instituiau dobânzile aferente împrumuturilor pe motiv că cuantumul acestora nu este echivalent ratei de bază stabilită de BNM la data realizării raportului juridic civil de împrumut, situaţie ce nu este în nici un mod confirmă exigenţelor legale. Or, noţiunea utilizată de legiuitor de „relaţie rezonabilă” este distinctă de noţiunea de „echivalentă” pusă de prima instanţă la baza hotărârii contestate în condiţiile în care aceasta a concluzionat, contrar jurisprudenţei naţionale (situaţie ce constituie o încălcare a art. 6 al Convenţiei pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale în interpretarea oferită de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Beian

contra României), că rata dobânzilor contractuale a depăşit ratele de bază stabilite de BNM la data întocmirii recipiselor susmenţionate şi a acordurilor la acestea, fără a oferi o explicaţie în sensul relaţiei rezonabile cu această rată de bază, astfel încât aceasta a concluzionat, contrar prevederilor normei invocate că dobânzile contractuale trebuie să fie echivalente ratei de bază stabilite de BNM.

Relevă că, potrivit jurisprudenţei naţionale (în condiţiile în care art. 869 Cod civil nu oferă o interpretare certă a „relaţiei rezonabile" reglementate) rata de bază a BNM este apreciată ca fiind costul creditorului, la care urmează să se sumeze profitul creditorului şi cheltuielile acestuia, fapt ce denotă că reducerea dobânzilor contractuale până la rata de bază nu este conformă cerinţelor normei citate supra.

Invocă că, prin prisma art. 7 Cod civil din 01 martie 2019 legiuitorul a exclus toate interpretările datorate de redacţia art. 869 Cod civil privind relaţia rezonabilă a dobânzilor contractuale (având în vedere că CtEDO instituie cerinţe privind accesibilitatea şi previzibilitatea Legii-cauzele Sunday Times c. Marii Britanii, cererea nr. 6538/74, Milojević şi alţii c. Serbiei, hotărârea din 12.01.2016, cererile conexe 43519/07, 43524/07 şi 45247/07) şi a stabilit la art. 1244 Cod civil că relaţia dobânda contractuală aferentă împrumutului este rezonabilă dacă aceasta nu depăşeşte dublul ratei de referinţă CHIBOR, înregistrată în ziua bancară anterioară datei în care părțile au stipulat rata dobânzii. Or, în speţă apelantul a dat dovadă de bună-credinţă şi a calculat dobânzile contractuale pentru întreaga perioadă de realizare a raportului juridic de împrumut, în raport cu rata de referinţă CHIBOR, şi a determinat în acest mod (conform calculelor anexate la dosar) cuantumul dobânzilor convenţionale aferente datoriei în mărime de: - 20000 dolari SUA dobânda contractuală pentru perioada folosirii împrumutului 01.03.2010 - 31.10.2015 însuma de 28738,33 dolari SUA; şi - 5000 dolari SUA, dobânda contractuală pentru perioada folosirii împrumutului 07.03.2013 – 31.08.2015 însuma 3076 dolari SUA.

Menționează că, în urma deducerii sumelor achitate de intimată cu titlu de dobânzi contractuale (atribuite la stingerea anume a acestei categorii de creanţe în temeiul art. 586 alin. (4) Cod civil (în redacţia în vigoare la data efectuării plăţilor), ce statuează că cu sumele plătite de debitor, în cazul în care sunt insuficiente pentru acoperirea integrală a datoriei scadente, se acoperă în primul rând cheltuielile de judecată, pe urmă dobânzile şi alte obligaţii de plată şi, la urmă, obligaţia principală (capitalul),) s-a format restanţa la plata dobânzilor aferente împrumutului de 20000 dolari SUA de 4738,33 dolari SUA, iar aferent împrumutului de 5000 dolari SUA s-a format restanţa la plata dobânzilor contractuale de 1576 dolari SUA. Astfel, cuantumul pretenţiilor reclamantului au fost determinate reieşind din relaţia rezonabilă a dobânzilor în cuantumul stabilit de legiuitor la momentul examinării pricinii, din care considerente temeiuri pentru anularea integrală a clauzelor contractuale privind dobânzile aferente împrumuturilor în contextul inadvertenţelor admise de prima instanţă, este ilicită. Or, în contradictoriu cu argumentele instanţei de fond, nulitatea instituită de art. 869 alin. (2) Cod civil nu afectează integral cuantumul dobânzilor contractuale aferente împrumutului, ci doar rata dobânzii contractuale ce ar depăşi relaţia rezonabilă a dobânzii instituite de părţi cu rata de bază a BNM. Această concluzie este fortificată prin dispoziţiile art. 220 alin. (3) Cod civil, raportate la prevederile art. 867 alin. (2) Cod civil, din examinarea în cumul a cărora reiese că legiuitorul a determinat că dobânda contractuală care este într-o relaţie rezonabilă cu rata BNM este conformă Legii, astfel încât se constată că anularea integrală a clauzelor contractuale privind dobânzile anulează şi clauza care este în relaţie rezonabilă cu rata de bază a BNM şi, astfel, prima instanţă a anulat şi partea din dobânzile contractuale ce corespunde exigenţelor legale, contrar cerinţelor art. 220 alin. (1) şi (3) Cod civil.

Arată că, această constatare este fortificată şi prin aceea că prin soluţia adoptată, instanţa de fond a schimbat însăşi esenţa contractelor de împrumut, deoarece a schimbat caracterul oneros ale cestora, conform prevederilor 867 alin. (2) Cod civil, transferându-le la contractele de împrumut gratuite, fapt ce contravine acordului părţilor şi, respectiv, încalcă prevederile art. art. 199, 666, 667 Cod civil, ce reglementează consimţământul şi libertatea contractuală, în care nu poate interveni instanţa de judecată.

Din considerentele expuse supra, deoarece apelantul a dedus din suma creanţelor sale sumele achitate de intimată cu titlu de dobânzi contractuale, determinate de apelant în corespundere cu exigenţele legale ce reglementează caracterul rezonabil al acestor dobânzi, iar prima instanţă a anulat vădit ilegal clauzele contractuale privind dobânzile inclusiv în partea ce era confirmă exigenţelor legale, se constată cert că sumele achitate de intimată în perioada realizării raporturilor juridice litigioase nu puteau fi atribuite de prima instanţă la stingerea capitalului împrumuturilor. Or, din calculele prezentate de apelant reiese cert că intimata datorează acestuia următoarele sume: a. Aferent împrumutului de 20000 dolari SUA: - 4738,333 dolari SUA cu titlu de dobânzi contractuale (ce însumează pentru perioada contractuală 01.03.2010 - 31.10.2015 în total suma 28738,33 dolari SUA, din care s-a dedus suma achitată în contul dobânzilor de către intimată); - 10164,11 dolari SUA cu titlu de dobânzi de întârziere pentru perioada 01.11.2015 – 05.06.2018; - 20000 dolari SUA cu titlu de capitalul împrumutului. Aferent împrumutului de 5000 dolari SUA: - 1576 dolari SUA cu titlu de dobânda contractuală (ce însumează pentru perioada contractuală 07.03.2013 – 31.08.2015 în total suma de 3076 dolari SUA, din care s-a dedus suma achitată în contul dobânzilor de către intimată); - 2782,81 dolari SUA cu titlu de dobânzi de întârziere pentru perioada 01.09.2015 – 05.06.2018; - 5000 dolari SUA cu titlu de capitalul împrumutului.

Specifică că, circumstanţele expuse supra denotă cert că apelantul a calculat cuantumul creanţelor sale prin prisma caracterului rezonabil al dobânzilor contractuale, a dedus din cuantumul restanţelor intimatei, în modul stabilit de art. 586 alin. (4) Cod civil, sumele achitate de intimată şi, astfel, a determinat just cuantumul pretenţiilor, iar soluţia primei instanţe contravine atât circumstanţelor cauzei, cât şi cadrului legal pertinent. Din aceste motive, consideră că acţiunea reconvenţională urmează a fi respinsă, iar acţiunea iniţială urmează a fi admisă, deoarece creanţele apelantului nu au fost stinse până în prezent.

Solicită admiterea apelului. Casarea integrală a hotărârii Judecătoriei Chişinău, sediul Centru, nr. 2- 6739/2022 din 09 noiembrie 2022, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie admisă integral acţiunea iniţială depusă de Golubenco Alexandr şi respinsă integral acţiunea reconvenţională depusăde Magaliuc Maria.

În ședința instanței de apel, atât apelantul Golubenco Alexandr și reprezentantul său avocatul Corceac Sorin, cât și intimatul Magaliuc Maria, fiind citați în mod legal despre locul, data și ora judecării cauzei în ordine de apel, nu s-au prezentat.

Conform art. 379 alin.(2) CPC al RM, neprezentarea în ședința de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanților acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citați legal despre locul, data şi ora ședinței, nu împiedică judecarea apelului.

Astfel, ținând cont de prevederile art. 379 CPC al RM, Completul judiciar a dispus examinarea apelului în lipsa apelantului Gulubenco Alexandr și a intimatei Magaliuc Maria, fiind respectată procedura de citare legală.

Studiind şi analizând motivele invocate în cererea de apel, în cumul cu materialele cauzei, Colegiul civil și contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău conchide că apelul este pasibil de admis cu casarea hotărîrii primei instanțe pe motivul încălcării normelor de drept

procedural, restituind cauza spre rejudecare în aceeaşi instanţă în alt complet de judecată din următoarele considerațiuni.

Conform art. 385 lit. d) CPC al RM instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul, să caseze integral hotărîrea primei instanţe şi să trimită cauza spre rejudecare în primă instanţă doar în cazul în care s-au încălcat temeiurile prevăzute la art.388 alin. (1) lit.d) şi i). La solicitarea participanţilor la proces, instanţa de apel poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanţă doar o singură dată, în cazul prevăzut la art.388 alin. (1) lit. b).

În baza art.5 alin. (1) al RM, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanţă judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertăţile şi interesele legitime.

Potrivit dispoziției art. 130 alin. (1) CPC al RM, instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În conformitate cu prevederile art. 240 alin. (1) CPC al RM, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei şi admisibilitatea acțiunii.

Conform art.239 CPC al RM, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanța îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță şi pe probele cercetate în ședință de judecată.

În temeiul 241 alin. (5) CPC al RM, în motivare se indică: circumstanţele cauzei, constatate de instanţă, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanţe, argumentele invocate de instanţă la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanţa.

Potrivit recomandărilor avizului nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerinţelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidenţieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esenţiale ce iau fost prezentate.

Colegiul menţionează că, art. 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justiţiabilului la o hotărîre motivată sub aspectul instituirii obligaţiei instanţelor de judecată de a-şi argumenta hotărîrile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanţelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicţii între motivare şi dispozitiv, constituie o garanţie pentru justiţiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

Articolul 388 CPC al RM, prevede că, (1) Hotărârea primei instanţe urmează a fi casată, independent de argumentele cererii de apel, dacă:

a) cauza a fost judecată de un complet de judecată compus ilegal;

b) cauza a fost judecată de instanţă în absenţa unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data şi ora şedinţei de judecată;

c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile cu privire la limba procesului;

d) instanţa a soluţionat problema drepturilor unor persoane neantrenate în proces;

f) hotărîrea nu este semnată de judecător sau de cineva din judecători ori hotărîrea este semnată nu de acel judecător sau de acei judecători care sînt menţionaţi în hotărîre;

g) în dosar lipseşte procesul-verbal al şedinţei de judecată;

h) în dosar lipseşte procesul-verbal privind efectuarea unui act procedural;

i) cauza a fost examinată cu încălcarea competenţei jurisdicţionale.

(2) Săvîrşirea altor încălcări decît cele consemnate la alin.(1) constituie temeiul casării hotărîrii numai dacă ele au dus sau au putut duce la soluţionarea eronată a cauzei.

După cum rezultă din suportul probatoriu prezent la materialele cauzei, la data de 06 iunie 2018 Golubenco Alexandr s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Magaliuc Maria, prin care a solicitat încasarea datoriei în mărime de 48813,15 dolari SUA formată din datoria la plata împrumutului în mărime de 25000 dolari SUA, dobânda contractuală în sumă de 6314,33 dolari SUA și dobânda de întârziere aferentă în mărime de 12946,92 dolari SUA, calculată pentru perioada de la scadența fiecărui împrumut conform acordurilor suplimentare până la 5 iunie 2018 și compensarea cheltuielilor de judecată.

La data de 26 februarie 2019 Magaliuc Maria a depus acțiune reconvențională către Golubenco Alexandr, prin care a solicitat:

- declararea nulității clauzei privind achitarea dobânzii lunare din împrumut în mărime de 2,5 %, care rezultă din recipisa din 1 martie 2010 pe suma de 20000 dolari 2010 și recipisa din 7 martie 2013 pe suma de 5000 dolari;

- declararea nulității clauzei privind datoria la dobânda contractuală în mărime de 1000 dolari stabilită în acordul din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 1 martie 2010 a sumei de 20000 dolari și clauza privind datoria la dobânda contractuală în mărime de 250 dolari, stabilită în acordul din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 7 martie 2013 a sumei de 5000 dolari;

- a considera ca fiind stinsă datoria Mariei Magaliuc față de Golubenco Alexandr în mărime de 20000 dolari conform acordului din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 1 martie 2010 a sumei de 20000 dolari;

- a considera ca fiind stinsă datoria Mariei Magaliuc față de Golubenco Alexandr în mărime de 5000 dolari conform acordului din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare conform recipisei din 7 martie 2013 a sumei de 5000 dolari.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, Judecătoria Chișinău, sediul Centru prin hotărârea din 09 noiembrie 2022 a respins, ca neîntemeiată, acțiunea înaintată de Golubenco Alexandr către Magaliuc Maria privind încasarea datoriei, dobânzii, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

A admis parțial acțiunea reconvențională înaintată de Magaliuc Maria, fiind dispusă constatarea nulității clauzei contractuale privind achitarea dobânzii lunare în mărime de 2,5% din suma datorată din contractul de împrumut (recipisa) din 1 martie 2020.

A constatat nulitatea clauzei contractuale privind achitarea dobânzii lunare în mărime de 2,5% din suma datorată din contractul de împrumut (recipisa) din 7 martie 2013.

În rest, pretențiile din acțiunea reconvențională s-au respins ca neîntemeiate.

În partea pretențiilor formulate de reclamantul reconvențional Magaliuc Maria privind considerarea (constatarea) stingerii datoriilor față de Golubenco Alexandr în mărime de 20000 dolari și de 5000 dolari, conform acordurilor din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare în baza recipiselor din 1 martie 2010 și 7 martie 2013, procesul civil a fost încetat.

La caz, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău constată că instanța de fond a admis încălcări de procedură prin emiterea actului de dispoziție, pornind de la solicitările reclamantei reconvenționale Magaliuc Maria.

Conform art.14 alin.(1), (2), (3) CPC al RM, la judecarea cauzelor civile în primă instanţă, actele judiciare se emit în formă de hotărîre, încheiere şi ordonanţă. În formă de hotărîre se emite dispoziţia primei instanţe prin care se soluţionează fondul cauzei. În formă de încheiere se emite dispoziţia primei instanţe prin care nu se soluţionează fondul cauzei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău observă că instanța de fond prin hotărârea din 09 noiembrie 2022, a încetat procesul în partea pretențiilor formulate de reclamantul reconvențional Magaliuc Maria privind considerarea (constatarea) stingerii datoriilor față de Golubenco Alexandr în mărime de 20000 dolari și de 5000 dolari, conform acordurilor din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare în baza recipiselor din 1 martie 2010 și 7 martie 2013 în temeiul art.265 CPC lit.a) care prevede că cauza nu urmează a fi judecată în procedură civilă.

Colegiul notează că în conformitate cu prevederile art.266 CPC al RM ,(1) Instanţa judecătorească dispune încetarea procesului printr-o încheiere, care poate fi atacată cu recurs.

Având în vedere că încetarea procesului în partea pretențiilor formulate de reclamantul reconvențional Magaliuc Maria privind considerarea (constatarea) stingerii datoriilor față de Golubenco Alexandr în mărime de 20000 dolari și de 5000 dolari, conform acordurilor din 17 iunie 2014 cu privire la prelungirea termenului de achitare în baza recipiselor din 1 martie 2010 și 7 martie 2013, contrar normelor legale a fost dispusă prin hotărâre, pe când urma a fi soluționată prin încheiere, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău este în dificultate de a exercita controlul judiciar și de a verifica temeinicia şi legalitatea acestei soluţii.

Față de cele ce preced şi având în vedere faptul că, prima instanţă a examinat cauza cu încălcarea normelor de drept procedural, admiţând erorile procedurale enunţate, care nu pot fi corectate de către instanţa de apel, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău reiterează concluzia de a admite apelul, de a casa integral hotărârea primei instanţe şi de a trimite cauza spre rejudecare în aceiaşi instanţă, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanţa de fond, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/netemeiniciei acţiunii, urmează să întreprindă, în corespundere cu prevederile art. 185 alin. (1) lit. a) CPC al RM, măsuri în vederea atragerii în proces a tuturor persoanelor a căror interese legitime se aduc atingere prin judecarea litigiului în speţă, să verifice cerinţele prin prisma argumentelor şi probelor atât a părţii reclamante, cât şi a părţii pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) CPC al RM, conform căruia instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecinţă soluţia adoptată să fie certă şi coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanţei de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanţele cauzei, probele administrate şi cercetate şi normele de drept material aplicabile raportului litigios.

Luând în considerație cele expuse, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a ajuns la concluzia de a admite cererea de apel depusă de Gulubenco Alexandr, reprezentat de avocatul Sorin Corceac, a casa integral hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 09 noiembrie 2022, cu remiterea cauzei pentru rejudecare în instanța de fond, în alt complet de judecată.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. d) şi art. art. 389-390 CPC al RM, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău,

d e c i d e:

Se admite cererea de apel declarată de către Gulubenco Alexandr, reprezentat de avocatul Sorin Corceac.

Se casează hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 09 noiembrie 2022, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Gulubenco Alexandr către Magaliuc Maria privind încasarea datoriei, dobânzii, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, și cererii reconvenționale înaintate de Magaliuc Maria către Gulubenco Alexandr privind declararea nulității clauzelor contractuale și constatarea stingerii obligațiilor.

Cauza se remite spre rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Preşedintele completului,
judecătorul Anton Marina

Judecătorii Dulghieru Dorin

Cojocaru Olga